

FICHEFORMAT	Uitvoering Bossenstrategie
Stuk 25C	Indienend departement: LVVN Contactpersoon (fiche-indiener, mailadres, tel. nr.):
Probleemanalyse	
- Met het Klimaatakkoord hebben partijen zich gezamenlijk gecommitteerd aan de doelstelling om minimaal 0,4 Mton en te streven naar 0,8 Mton additionele koolstofvastlegging in Bomen, Bos en Natuur. Hiermee wordt bijgedragen aan het sectordoel voor landgebruik van 1.8 Mton restemissie in 2030. - Deze doelstelling is verdeeld in 37.400 hectare bosuitbreiding, 40.000 hectare bosherstel, uitstel van oogst door omvorming naar natuurbos, aanleg van 15.300 hectare landschapselementen, stimulering van 26.000 hectare agroforestry (inclusief voedselbossen) en maatregelen in natte natuur. - Uitvoering van maatregelen in natte natuur is buiten de scope van dit fiche gelaten, omdat gewerkt wordt aan ontwikkeling van kengetallen en nog onduidelijk is wat de bijdrage hiervan is aan de totale opgave. - Door structureel gebrek aan financiële middelen en ruimtelijk instrumentarium en daarmee het ontbreken van de juiste voorwaarden voor realisatie komen we met de huidige beleidsinzet op ongeveer 60% van de ondergrens van de doelstelling van het Klimaatakkoord. Dit wordt vooral bereikt met: - Boscompensatie: Om stikstofgevoelige natuur te herstellen en doelen voor de Vogel- en Habitatrichtlijn te realiseren is het soms noodzakelijk om in Natura 2000-gebieden bos om te vormen naar andere natuurtypen. Deze bossen waren uitgezonderd van de herplantplicht, maar vanuit Programma Natuur is 210 mln ter beschikking gesteld om 3.400 hectare van deze gekapte bossen te compenseren. Door het bovenwettelijke karakter (geen wettelijke compensatieplicht) tellen deze bossen mee voor het klimaatdoel. - Provincies hebben onderling 10.000 hectare van de opgave voor bosuitbreiding binnen het Natuurnetwerk Nederland verdeeld. Over de voortgang wordt jaarlijks gerapporteerd; de realisatie loopt achter op het gestelde doel. - Uitbreiding natuurbos: provincies vormen bestaand bos om van multifunctioneel bos naar natuurbos. In dit bos mag vrijwel niet meer geoogst worden, waarmee op korte termijn klimaatwinst wordt behaald door extra vastlegging van koolstof. - Met de aan de provincies versterkte middelen voor de Koplopermaatregelen (2024) wordt naar verwachting 8000 hectare bos gerevitaliseerd, 700 hectare bosuitbreiding buiten het NNN en 3000 hectare landschapselementen gerealiseerd. Ook wordt met een eenmalige impuls van 14 mln voor het Aanvalsplan landschap 240 hectare aan houtige elementen gerealiseerd. - Overig: provincies hebben ook eigen middelen ter beschikking gesteld en er worden maatregelen gerealiseerd vanuit private financiering. Hier is ook rekening mee gehouden in het overzicht van de huidige inzet.	
Korte beschrijving van de maatregel	
- Een passend beleidspakket met aanvullende maatregelen om tot de ondergrens van de taakstelling te komen is hieronder uitgewerkt. Daarbij is rekening gehouden met de politieke wensen en de natuurdoelen van de Natuurherstel verordening (NHV) en de Vogel- en habitat richtlijn (VHR): - Bosherstel: De provinciale plannen voor bosherstel staan in de startblokken om uitgevoerd te worden, mits daar geld voor komt. Met deze plannen maken we het bestaande bos vitaal en klimaatadaptief, wordt invulling gegeven aan de NHV en VHR en bosherstel kost per definitie geen (landbouw)grond. Een versnelde aanpak van de bosherstelopgave biedt hier dus kansen. - Bosuitbreiding, Landschapselementen en Agroforestry: Voor een kosteneffectieve aanpak is het voorstel om met dit aanvullend beleidspakket minder in te zetten op bosuitbreiding buiten het NNN vanwege de hoge kosten voor afwaardering van landbouwgrond. Bij de aanleg van	

landschapselementen en agroforestry is geen afwaardering nodig. Daarmee is een mogelijke verdeling tussen de maatregelen om op het klimaatdoel uit te komen:

- 4.125 hectare nieuw bos buiten het NNN - kosten €420 mln
- 17.000 hectare revitalisering: €85 mln.
- 26.200 hectare houtige landschapselementen – kosten €650 mln
- 20.264 hectare agroforestry - kosten €200 mln
- Dit pakket komt uit op een totale kostenpost van €1,36 mld en sluit aan bij de politieke wens om landbouwgrond te behouden en het verdienmodel van de boeren te versterken.
- De realisatie van dit pakket inclusief bestaande financiering van maatregelen komt uit op een klimateffect van 0,287 Mton koolstofvastlegging. Dit het absolute minimum van de taakstelling: met volledige realisatie van dit pakket wordt de ondergrens van het klimaatdoel behaald. De ondergrens is 0,4 Mton en naar verwachting wordt door maatregelen in natte natuur 0,14 Mton vastgelegd.
- Verder wordt de ambitie van 37.400 hectare bosuitbreiding hiermee nog niet gerealiseerd. Daarom varen we nog steeds heel scherp aan de wind met dit beleidspakket. Er is dus weinig tot geen ruimte voor belemmeringen in de uitvoering die tot vertraging of afstel leiden. Dit geldt in dit pakket voor bosuitbreiding, maar ook met name voor landschapselementen en agroforestry, waar de uitvoeringssnelheid sterk afhankelijk is van de mate waarop agrariërs gebruik zullen maken van de vrijwillige regelingen.

Link met andere maatregelen en randvoorwaarden

- De voorgestelde maatregelen dragen bij aan de wettelijke doelen van de Natuurherstelverordening en de Vogel- en Habitatrichtlijn. Naar verwachting geeft het aanvullend beleidspakket zoals voorgesteld in dit fiche invulling aan deze wettelijke doelen.
- Randvoorwaardelijk voor uitvoering zijn: bestuurlijke afspraken met provincies, rijkspartijen met grondposities, waterschappen, gemeenten en terreinbeherende organisaties (TBO's) om deze maatregelen in hun ruimtelijke ordening op te nemen en te instrumenteren. En financiering zoals bij financiële consequenties uitgewerkt. De verantwoordelijkheid voor de realisatie ligt niet alleen bij het Rijk; in het Klimaatakkoord hebben o.a. Provincies, Waterschappen, Gemeenten, TBO's, RWS en LTO zich samen met het Rijk aan de 2030 klimaatdoelen gecommitteerd. Het Rijk en de provincies hebben een belangrijke regierol, maar ook de mede-overheden en sectorpartijen kunnen erop aangesproken worden als de doelen niet behaald worden. Daarom zijn de benodigde bestuurlijke afspraken ook nadrukkelijk geen eenrichtingsverkeer.
- In het bijzonder is een benodigde randvoorwaarde de samenwerking met de provincies. In het voorjaar van 2024 is een ronde langs de provincies gemaakt om de voortgang te bespreken en de areaalopgave voor bosuitbreiding te verdelen. Hieruit is gebleken dat het draagvlak bij provincies beperkt is, terwijl zij mede verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de Bossenstrategie en trekker zijn van de klimaatwerkgroep Bomen, Bos en Natuur. Voor een effectieve uitvoering van de Bossenstrategie is de betrokkenheid van de provincies randvoorwaardelijk. Hernieuwde afspraken, via de aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur, zijn hiervoor nodig.
- Overige samenhang:
 - **Natuurherstelverordening:** in artikel 12 en 13 van de Natuurherstelverordening zijn doelen opgenomen voor bosherstel en aanplant van bomen. Deze doelen gelden al voor 2030 en vallen samen met klimaatmaatregelen zoals voorgesteld in dit fiche.
 - **Klimaatfonds:** Hoewel landbouw en landgebruik momenteel is uitgesloten van dit fonds, kan (mede door wegvallen transitiefonds) de mogelijkheid voor uitbreiding van dit fonds in de voorjaarsbesluitvorming tussen de BWP van LVVN en KGG worden besproken.
 - **Agrarisch natuurbeheer:** Met een beschikbare financiering van €500 mln uit de HLA-middelen kan een deel van de opgave van landschapselementen en agroforestry worden gerealiseerd. Met de huidige inzet van LVVN voor de verdeling van deze middelen is 200 mln voor realisatie van houtige landschapselementen voorzien. Hiermee kan 8.000 ha aan landschapselementen worden gerealiseerd. Hier moet nog besluitvorming over plaatsvinden, maar mogelijk kan de claim van 1,36 mld hierdoor naar beneden bijgesteld worden.
 - **Bosuitbreiding Rijkswaterstaat en Waterschappen:** Langs grote rivieren en in beekdalen zijn mogelijkheden om nieuw bos te realiseren op grond van Rijkswaterstaat en de Waterschappen.

Verdere uitwerking zou in het kader van de gebiedsprocessen worden opgepakt, als alternatief zouden we met provincies, RWS en Waterschappen tot bestuurlijke akkoorden kunnen komen over een areaalopgave nieuw bos, gekoppeld aan de KRW en de VHR.

- **Overige Rijksgronden (RVB, Staatsbosbeheer, Defensie, RWS, Prorail):** ook op de grondposities van andere rijkspartijen zijn mogelijkheden voor realisatie van nieuw bos, landschapselementen en agroforestry (1.000 ha tot 2030, kosten 75 mln). In samenwerking met VRO kunnen we deze kansen benutten.
- **Groennorm:** De VNG heeft zich in het Klimaatakkoord gecommitteerd aan 1% meer bomen per jaar in steden en dorpen. Samen met BZK, VNG en de provincies kunnen we tot bindende afspraken komen over een groennorm, waarbij aanplant van bossen wordt meegenomen bij woningbouwprojecten. Het instrument 'Groen groeit mee' van de provincie Utrecht is hier een mooi voorbeeld van.
-
-

Planning

- Zo spoedig mogelijk: de provinciale plannen staan in de startblokken om uitgevoerd te worden, en met een financiële en bestuurlijke bestending hiervan kan de uitvoering op korte termijn tot versnelling van realisatie leiden. Een aandachtspunt is dat door het structureel ontbreken van financiële middelen het draagvlak bij meerdere provincies beperkt is.
- In Q2 2025, na besluitvorming, kan een eerste stap gezet worden met de bestuurlijke afspraken. Met een financiële onderlegger van deze afspraken kunnen medeoverheden aan de slag met de voorbereiding om de plannen tot uitvoering te brengen. Middelen kunnen vanaf 2026 besteed worden, mede omdat op korte termijn nog in een aantal provincies middelen uit maatregelpakketten (NPLG) tot hun beschikking hebben.

Inschatting kwantificeerbare gevolgen in 2030 t.o.v. klimaatmaatregelen zoals die zijn meegenomen in de KEV 2024

- *Geef hieronder een inschatting van het beoogde reductie-effecten. Beschrijf waarop deze inschatting is gebaseerd en gebruik hiermee zo veel mogelijk beschikbare bronnen/onderzoeken.*

	Cumulatief	Jaarlijks structureel vanaf 2030*
CO ₂ -reductie (jaarlijks)	Met dit aanvullende beleidspakket kan naar verwachting een totale CO ₂ reductie van 0,29 Mton behaald worden.	Op lange termijn zal deze bijdrage sterk toenemen (+/- verdubbelen) ivm toename van groeisnelheid bomen/bos bij ouder worden (zie factsheets met kengetallen ¹). Ook heeft koolstofvastlegging in bomen, bos en natuur een essentiële functie voor het behalen van klimaatneutraliteit in 2050 door het compenseren van onvermijdelijke emissies.

¹Factsheets | Klimaatslim Bos- en Natuurbeheer

Maatregel	Realisatie per maatregel in hectares			Klimaatteffect huidige inzet + aanvullend pakket (in Mton/jaar)
	Huidige inzet	Aanvullend beleidspakket	Huidige inzet + aanvullend beleidspakket	
Boscompensatie	3.400		3.400	0,0085
Nieuw bos binnen NNN	10.000		10.000	0,025
Nieuw bos buiten NNN	785	4.215	5.000	0,0125
Revitalisering	13.000	17.000	30.000	0,0405
Uitstel van oogst/ Meer natuurbos	7.500		7.500	0,045
Uitbreiding Landschapselementen	3.800	26.200	30.000	0,075
Voedselbossen		1.000	1.000	0,0026
Agroforestry	5.736	19.264	25.000	0,0775
			TOTAAL	0,287

Financiële consequenties

- *Indien sprake is van inkomsten voor de Staat (beprijzing) geef een inschatting van inkomsten voor de overheid.*

De benodigde middelen uit onderstaande tabel worden maar voor een klein deel uit de bestaande middelen van LVVN gefinancierd. Aanvullende financiering vanuit bv het klimaatfonds is nodig om de dekking rond te krijgen. Variant 1 betreft de gehele dekkende financiering tot en met 2030. In variant 2 is een overbruggingsfinanciering uitgewerkt tot en met 2028 (zoals opgenomen in het fiche m.b.t de claim bij het Klimaatfonds.

Variant 1 – financiering tot en met 2030

	Cumulatief	2025	2026	2027	2028	2029	2030
€ (jaarlijks)	421 mln voor bosuitbreiding buiten het NNN (100k/ha)	21	80	80	80	80	80
	85 mln voor 17.000 hectare bosherstel (5k/ha)		17	17	17	17	17
	655 mln voor 26200 ha landschapselementen (25k/ha)	55	120	120	120	120	120
	202 mln voor 20260 ha agroforestry (10k/ha)	12	38	38	38	38	38

Variant 2 – overbruggingsfinanciering tot en met 2028

	Cumulatief	2025	2026	2027	2028	2029	2030
€ (jaarlijks)	680 mln	125	185	185	185		

**Indien er meerdere varianten zijn, kopieer de tabel voor de verschillende varianten.*

- *Geef een indicatie van de uitvoeringskosten: sterk afhankelijk van mogelijkheden nieuwe gebiedsgerichte aanpak. Voor de planvorming zijn beperkte middelen nodig, maar uitvoeringskosten voor gebiedsprocessen kunnen fors zijn.*

- *Geef een toelichting op de lasteneffecten van de maatregel en hoe deze verdeeld zijn– zoveel mogelijk gekwantificeerd. Geef ook aan in welke mate kwetsbare groepen ontzien worden: met de gehanteerde bedragen worden agrariërs en terrein beherende organisaties ontzien in*

de aanlegkosten, beheer en onderhoud zit in de kosten op korte termijn maar structurele middelen voor beheer en onderhoud ontbreekt.